

ÚRAD PRE REGULÁCIU SIEŤOVÝCH ODVETVÍ

SPRÁVA O DODRŽIAVANÍ PRAVIDIEL PRE FUNGOVANIE TRHU S ELEKTRINOU A PLYNOM ZA ROK 2008 A O OPATRENIACH NA ICH DODRŽIAVANIE

Bratislava, máj 2009

1. ÚVOD

Správa o dodržiavaní pravidiel pre fungovanie trhu s elektrinou a plynom a o opatreniach na ich dodržiavanie je vypracovaná v súlade so zákonom č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o regulácii“) a legislatívou Európskej únie.

Transpozícia energetickej legislatívy Európskej únie do právneho poriadku Slovenskej republiky, konkrétne Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/89/ES zo dňa 18. januára 2006 o opatreniach na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektriny a investícií do infraštruktúry, bola vykonaná prostredníctvom novelizácie zákona o regulácii a to zákonom č. 112/2008 Z. z. Cieľom tohto zákona bola aplikácia poznatkov z praxe doterajšej právnej úpravy predovšetkým vo vzťahu k bezpečnosti dodávok elektriny a plynu, ako aj k bezpečnosti a spoľahlivosti prevádzky sústav a sietí, osobitne vo vzťahu k zaisteniu rovnosti podmienok pre všetkých účastníkov trhu a prevencie zneužívania dominantného postavenia na trhu. Významným prvkom bolo tiež spresnenie úlohy Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy pri zabezpečení vyrovnanej elektrickej bilancie a pôsobnosti Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „úrad“) pri uskutočňovaní optimálnej cenovej politiky.

Rok 2008 bol pre Slovensko rokom veľmi náročným. Finančná a hospodárska kríza nastolila rad naliehavých hospodárskych problémov. Trh s elektrinou a plynom avizoval zvyšovanie cien, ktoré by nejednu rodinu alebo podnikateľa existenčne zruinovalo. Úrad sa ocitol pred zložitou otázkou ako zabezpečiť chod energetiky a súčasne nedovoliť zneužitie dominantného postavenia monopolných dodávateľov na úkor odberateľov.

Trh s elektrinou a plynom na Slovensku je síce „de – iure“ plne liberalizovaný, ale reálne možno konštatovať, že hlavne v plynárenstve sa rozvíja veľmi pomaly, hoci sa začal formovať od roku 2000. Do legislatívy Slovenskej republiky sa postupne začali implementovať ustanovenia o liberalizácii trhu a podpore rozvoja trhového prostredia, ale bez adekvátnej ochrany odberateľskej sféry, čo malo za následok rapidný rast cien elektriny a plynu. Treba otvorene priznať, že táto stránka činnosti úradu nebola do roku 2006 dostatočne rozvinutá, čo malo za následok, že regulované subjekty často postupovali netransparentne a zneužívali tarifnú politiku na úkor spotrebiteľov.

Úrad sa preto musel chopiť úlohy garanta stability fungovania trhu a po konzultáciách v orgánoch Európskej únie aplikoval do vlastnej legislatívy ustanovenia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES a 2003/55/ES o spoločných pravidlách vnútorného trhu s elektrinou a s plynom z roku 2003, ktoré okrem podpory rozvoja trhového prostredia ustanovujú, že „... všetky priemyselné odvetvia, a obchod spoločenstva vrátane malých a stredných podnikov a všetci občania spoločenstva by tiež mali mať možnosť užívať vysoké stupne ochrany odberateľa a najmä domácností a tam, kde to členské štáty považujú za náležité, malé podniky by tiež mali mať možnosť užívať záruky služieb vo verejnom záujme, najmä vzhľadom na bezpečnosť dodávky a primerané tarify...“.

Veľmi dôležitým poslaním úradu je sledovať správanie jednotlivých účastníkov trhu a vytvárať podmienky pre rozvoj voľnej súťaže, aby jej rozvojom boli priaznivo ovplyvňované ceny energií pre odberateľov. Rok 2008 bol prvým uceleným kalendárnym rokom, v ktorom sa na trhu s elektrinou a s plynom uplatňovali pravidlá pre fungovanie trhu

s elektrinou, ktoré vláda schválila nariadením č. 317/2007 Z. z. s účinnosťou od 15. júla 2007 (ďalej len „pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou“) a pravidlá pre fungovanie trhu s plynom, ktoré vláda schválila nariadením č. 409/2007 Z. z. s účinnosťou od 1. septembra 2007 (ďalej len „pravidlá pre fungovanie trhu s plynom“).

Súčasťou správy je príloha č. 1, ktorá obsahuje zoznam platnej legislatívy pre fungovanie trhu s elektrinou a plynom a príloha č. 2, ktorá obsahuje povinnosti účastníkov trhu v oblasti informovanosti, vyplývajúce zo všeobecne záväzných právnych predpisov.

2. TRH S ELEKTRINOU

2.1 CHARAKTERISTIKA TRHU S ELEKTRINOU V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Rozhodujúcimi účastníkmi na trhu s elektrinou v Slovenskej republike sú

- a) Slovenské elektrárne, a. s. (ďalej len „SE, a. s.“) ako najvýznamnejší výrobca elektriny, ktorý v roku 2007 zabezpečoval výrobou z vlastných zdrojov 61 %, po započítaní dodávok z vykupovaných zdrojov (prostredníctvom dlhodobých zmlúv) až 78 % spotreby elektriny v Slovenskej republike, pričom v oblasti výroby elektriny z jadrových elektrární je jediným prevádzkovateľom týchto zdrojov,
- b) Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a. s. (ďalej len „SEPS, a. s.“) ako výhradný prevádzkovateľ národnej prenosovej sústavy,
- c) traja prevádzkovatelia regionálnych distribučných sústav na príslušných častiach vymedzeného územia, do ktorých je pripojených viac ako 100 000 odberných miest, a to ZSE Distribúcia, a. s., Stredoslovenská energetika - Distribúcia, a. s., a Východoslovenská distribučná, a. s.,
- d) ZSE Energia, a. s., Stredoslovenská energetika a. s. (ďalej len „SSE, a. s.“) a Východoslovenská energetika, a. s. (ďalej len „VSE, a. s.“), ako tzv. koncoví dodávatelia elektriny pre domácnosť a malé podniky na časti vymedzeného územia, ako súčasť vertikálne integrovaného podniku, ktorý súčasne vykonáva aj distribúciu elektriny.

Okrem odberateľov elektriny, ktorí majú od 1. júla 2007 zákonnú možnosť vybrať si dodávateľa elektriny, boli koncom roka 2008 ďalšími účastníkmi trhu s elektrinou v Slovenskej republike držiteľia platného povolenia na podnikanie v energetike v zmysle zákona o energetike, a to

- a) jeden držiteľ povolenia na prenos elektriny (SEPS, a. s.),
- b) 49 držiteľov povolenia na výrobu elektriny,
- c) 178 držiteľov povolenia na distribúciu elektriny,
- d) 296 držiteľov povolenia na dodávku elektriny (z toho 120 obchodníkov pôsobiacich takmer výhradne na veľkoobchodnom trhu s elektrinou, t. j. bez dodávky koncovým odberateľom elektriny).

Zákon č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o energetike“) nevyžaduje povolenie na podnikanie pre výrobu

a dodávku elektriny výrobným zariadením s celkovým inštalovaným výkonom do 1 MW vrátane obnoviteľných zdrojov energie. Pri takejto činnosti je dokladom o oprávnení podnikateľ potvrdenie o splnení oznamovacej povinnosti, ktoré vydáva úrad. Túto povinnosť si uplatnilo 194 výrobcov elektriny, z toho 154 výrobcov z obnoviteľných zdrojov elektriny (ďalej len „OZE“).

2.2 DODRŽIAVANIE PRAVIDIEL PRE FUNGOVANIE TRHU S ELEKTRINOU

Pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou ustanovujú pravidlá pre

- a) prístup a pripojenie do prenosovej sústavy a distribučnej sústavy,
- b) prenos elektriny,
- c) distribúciu elektriny,
- d) dodávku elektriny,
- e) podporné služby a systémové služby,
- f) odchýlky účastníka trhu s elektrinou,
- g) preťaženie sústavy.

2.2.1 Prístup a pripojenie do prenosovej sústavy a distribučnej sústavy

V roku 2008 nebola uzatvorená žiadna zmluva o pripojení do prenosovej sústavy.

2.2.2 Prenos elektriny

Prenosová sústava je prirodzeným monopolom v oblasti prenosu elektriny v Slovenskej republike, t. j. pri vykonávaní činnosti prenosu elektriny a s ňou súvisiacich činností na území Slovenskej republiky neexistuje v tomto segmente konkurencia. Výhradný držiteľ povolenia na prenos elektriny, spoločnosť SEPS, a. s. plní tri funkcie:

- a) zabezpečuje prenos elektriny, spoľahlivú prevádzku a rozvoj prenosovej sústavy,
- b) je zodpovedná za vyrovnanú bilanciu v rámci celej regulačnej oblasti elektrizačnej sústavy Slovenskej republiky,
- c) registruje subjekty zúčtovania a zabezpečuje zúčtovanie odchýlok.

Hlavné obchodné činnosti SEPS, a. s. podliehajú cenovej regulácii úradu.

Prenos elektriny zabezpečuje SEPS, a. s. na základe zmluvy o prenose a prístupe do prenosovej sústavy uzatvorenej s užívateľom sústavy. V roku 2008 bolo uzatvorených osem zmlúv o prenose a prístupe do prenosovej sústavy.

Elektrizačná sústava Slovenskej republiky je s prenosovou sústavou susediacich krajín prepojená prostredníctvom týchto **spojovacích vedení** (cezhraničných profilov): Česká republika – profil SEPS/ČEPS, Poľsko – profil SEPS/PSE-O, Maďarsko – profil SEPS/MAVIR, Ukrajina – profil SEPS/WPS. Elektrizačná sústava Slovenskej republiky nie je prepojená s prenosovou sústavou Rakúska. Na import elektriny sú najviac využívané cezhraničné profily s Poľskom a Českou republikou (severovýchodný tok). Najvyťaženejšími exportnými cezhraničnými profilmi sú profily s Maďarskom a Ukrajinou.

Objem obchodov v prípade exportu alebo importu elektriny je obmedzený kapacitnými možnosťami spojovacích vedení preto základnou podmienkou pre cezhraničné obchodovanie je rezervácia voľných obchodovateľných prenosových kapacít spojovacích vedení prostredníctvom explicitných aukcií pri dodržaní princípu 1:1 (využitie je umožnené len registrovanému účastníkovi trhu, ktorý spĺňa podmienky pre využívanie rezervovaných kapacít a má na strane susednej prenosovej sústavy výhradného partnera).

Vzhľadom na to, že cena elektriny je vo všeobecnosti v Maďarsku a v balkánskych krajinách (Bulharsko, Rumunsko a pod.) vyššia ako v Slovenskej republike, sú cezhraničné profily SEPS/MAVIR a SEPS/WPS využívané najmä na export elektriny do týchto krajín. Slovenská republika podporuje obchod s elektrinou tým, že svoje profily neblokuje vlastným vývozom, ale dáva ich plne k dispozícii obchodu v rámci Európskeho spoločenstva.

Špecifické postavenie pri cezhraničných výmenách elektriny s Českou republikou majú spoločnosti ZSE Distribúcia, a. s. a SSE - Distribúcia, a. s. ktoré vzhľadom na historické prepojenie s Českou republikou majú svoje regionálne distribučné siete prepojené s českými distribučnými sieťami, čo im umožňuje dovážať a vyvážať elektrinu z a do Českej republiky bez toho, aby využili spojovacie vedenia SEPS, a. s. Táto skutočnosť, spôsobená netransparentnou privatizáciou umocnenou o začlenenie 110 kV vedení do distribučných spoločností, dáva uvedeným subjektom na trhu s elektrinou v Slovenskej republike konkurenčnú výhodu, a aj keď do istej miery „odľahčuje“ profil SEPS/ČEPS.

2.2.3 Distribúcia elektriny

Distribúciu elektriny zabezpečuje prevádzkovateľ distribučnej sústavy na základe zmluvy o distribúcii a prístupe do distribučnej sústavy uzatvorenej s užívateľom sústavy. Každá distribučná sústava (regionálna aj miestna) má charakter prirodzeného monopolu, a teda prevádzkovateľ distribučnej sústavy je jediným oprávneným subjektom na vykonávanie činností spojených s distribúciou elektriny na príslušnej časti vymedzeného územia. Hlavnou oblasťou pôsobnosti prevádzkovateľa distribučnej sústavy je

- a) zabezpečenie spoľahlivého prevádzkovania a rozvoja distribučnej sústavy na území vymedzenom povolením na podnikanie,
- b) umožnenie distribúcie elektriny na základe uzavretých zmlúv.

Prevádzkovateľ distribučnej sústavy má významné povinnosti v procese zmeny dodávateľa.

Väčšia časť distribučnej sústavy je staršia ako 30 rokov a preto je potrebné zamerať sa na objektivizáciu strát technického a netechnického charakteru, čo bude jedna zo zásadných úloh v budúcom regulačnom období.

Na území Slovenskej republiky pôsobia traja prevádzkovatelia regionálnych distribučných sústav, a to ZSE Distribúcia, a. s., Stredoslovenská energetika - Distribúcia, a. s. a Východoslovenská distribučná, a. s. Okrem regionálnych distribučných sústav sú na trhu s elektrinou využívané aj tzv. „miestne“ distribučné sústavy s distribúciou nižšou ako 1 500 GWh/rok, pričom väčšinou ide o areály výrobných podnikov, ktoré na základe povolenia o podnikaní v elektroenergetike plnia nielen funkciu distribútora elektriny, ale vo väčšine prípadov aj úlohu koncového dodávateľa elektriny pre pripojené subjekty. Špecifické

postavenie majú Železnice Slovenskej republiky, ktorých distribučná sústava sa rozprestiera na celom území Slovenskej republiky a kopíruje elektrifikované železničné trate. Z miestnych distribučných sústav sú priamo do prenosovej sústavy pripojené len sústavy Duslo, a. s., OFZ, a. s. a U. S. Steel Košice, s. r. o., pre ostatné miestne distribučné sústavy je nadradenou sústavou príslušná regionálna distribučná sústava.

V roku 2008 bolo uzatvorených 31 879 zmlúv o distribúcii a prístupe do distribučnej sústavy (v roku 2007 bolo uzatvorených 21 734 takýchto zmlúv). Žiadna zo žiadostí o pripojenie, distribúciu a prístup do distribučnej sústavy nebola zamietnutá.

Na základe žiadostí prevádzkovateľov distribučnej sústavy úrad do konca roku 2008 schválil celkom 107 prevádzkových poriadkov prevádzkovateľov regionálnych a miestnych distribučných sústav, z toho 31 v roku 2008.

2.2.4 Dodávka elektriny

Najvýznamnejšie postavenie medzi dodávateľmi elektriny má dominantný výrobca SE, a. s., ktorý svojou výrobou a výkupom z dlhodobu zmluvne dohodnutých kapacít zabezpečuje až 81% spotreby elektriny v Slovenskej republike. Keďže SE, a. s. sú jediným prevádzkovateľom jadrových elektrární v Slovenskej republike, vzhľadom na ich trhovú podiel a variabilitu výrobných zdrojov môžu SE, a. s. nielen flexibilne reagovať, ale zároveň aj významne ovplyvňovať výrobu elektriny v Slovenskej republike a poskytovanie podporných služieb, v čom spočíva ich konkurenčná výhoda oproti iným výrobcom elektriny.

Ďalší výrobcovia disponujú prakticky len jedným typom elektrárne a každý z nich má podiel na trhu menej ako 5 % (PPC Power, U. S. Steel Košice, s. r. o., Tepláreň Košice, Slovnaft, Mondi SCP, Slovintegra, Vodohospodárska výstavba a pod.). Výroba v závodných elektrárnach je zabezpečovaná predovšetkým pre vlastnú spotrebu. Veľké teplárne s technológiou kombinovanej výroby elektriny a tepla (ďalej len „KVET“) dodávajú elektrinu najmä tzv. koncovým dodávateľom elektriny pre domácnosť a malé podniky, t. j. ZSE Energia, a. s., SSE, a. s. a VSE, a. s.

Rok 2008 bol pre Slovenskú republiku špecifický okrem iného aj tým, že odstavením 2. bloku jadrovej elektrárne JE V-1 Jaslovské Bohunice k 31. decembru 2008 prišla Slovenská republika o sebestačnosť vo výrobe elektriny a bez využívania kapacít zo zahraničia by slovenská elektrizačná sústava mohla mať problémy v zabezpečení zásobovania elektrinou. Uvedená skutočnosť významne ovplyvňuje situáciu na trhu s elektrinou.

Vzhľadom na vývoj cien elektriny na veľkoobchodnom trhu, spôsobený aj relatívne nízkou ponukou objemu elektriny na aukcii SE, a. s. boli pre rok 2008 prijaté opatrenia na zabezpečenie stability a bezpečnosti sústavy a na obmedzenie vývozu elektriny do zahraničia (aj vo väzbe na odstavenie blokov JE V-1 Jaslovské Bohunice):

- a) pri nákupe elektriny vyrobenej na vymedzenom území na účely jej vývozu musí odberateľ elektriny predložiť dodávateľovi elektriny doklad o rezervovanej kapacite cezhraničných profilov,
- b) objem elektriny určený na vývoz nesmie ohroziť bezpečnosť dodávok elektriny na vymedzenom území,

- c) platbu za systémové služby v prípade vývozu elektriny uhradí vývozca elektriny, ak nepreukáže, že vyvážaná elektrina bola na vymedzené územie dovezená.

Od 1. júla 2007 si každý odberateľ vrátane domácností môže vybrať svojho dodávateľa elektriny, pričom jedným z rozhodujúcich dôvodov je cena elektriny. Naďalej je však na trhu veľký počet koncových zákazníkov, ktorí z obavy o stabilitu dodávok elektriny radšej zostávajú pri tradičnom dodávateľovi elektriny. Ďalšími dôvodmi na zmenu dodávateľa elektriny sú taktiež kvalita služby, záruka spoľahlivosti dodávky elektriny, platobná a technická schopnosť, celková rizikovosť obchodného partnera a rating, flexibilita v množstvách, kapacitná disponibilita, individuálny prístup, poradenstvo každému odberateľovi, technická podpora (úroveň zákazníckeho servisu) a pod.

Dodávateľmi elektriny sú výrobcovia elektriny, koncoví dodávateľia elektriny pre domácnosť a malé podniky a obchodníci s elektrinou. Koncom roka 2008 na trhu pôsobilo 296 držiteľov povolenia na dodávku elektriny. Z uvedeného počtu je držiteľom povolenia na dodávku elektriny 120 obchodníkov, ktorí nakupujú elektrinu s cieľom jej ďalšieho predaja. V mnohých prípadoch ide o organizačné zložky zahraničných spoločností.

V roku 2008 zmenilo svojho dodávateľa celkom

- a) 29 odberateľov elektriny v domácnosti (v roku 2007 len 1) v rámci 45 odberných miest,
- b) 1462 odberateľov mimo domácnosti (v roku 2007 len 524) v rámci 3 770 odberných miest.

V roku 2008 uzavrelo s koncovými dodávateľmi elektriny zmluvu o dodávke elektriny celkom 90 902 odberných miest v domácnostiach a 42 827 odberných miest mimo domácností.

V uvedených počtoch sú zahrnuté všetky vykonané zmeny v zmluvách, t. j. nejde len o zrušenie zmluvy.

2.2.5 Dodávka elektriny z obnoviteľných zdrojov elektriny, kombinovanej výroby elektriny a tepla z domáceho uhlia

Výroba elektriny z OZE, KVET a z domáceho uhlia je osobitnou formou výroby elektriny. Uvedené druhy výroby majú legislatívne garantovaný prednostný prístup a pripojenie do sústavy a prednostný prenos alebo distribúciu elektriny (ak to umožňujú technické podmienky sústavy), ako aj odber vyrobenej elektriny, ktorá slúži na pokrytie strát v distribučnej sústave. Podrobnosti ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a výnosy úradu, ktoré uvádzajú priame určenie ceny za vyrobenú elektrinu.

Elektrina vyrobená z OZE a KVET sa používa na krytie strát v regionálnych distribučných sústavách, a to za pevné ceny určené výnosom úradu. Nákup elektriny sa uplatňuje na základe potvrdenia o pôvode elektriny, ktoré vydáva úrad. Rozdiel medzi určenými pevnými cenami elektriny a trhovou cenou elektriny na straty je prevádzkovateľovi distribučnej sústavy uhradený cez tarifu za prevádzkovanie systému. Elektrina vyrobená z domáceho uhlia je taktiež od výrobcu povinne vykupovaná dodávateľmi elektriny, ktorí si rozdiel v cene uplatňujú cez tarifu za prevádzkovanie systému a teda na platbe za ňu sa podieľa každý

odberateľ.

Úrad v roku 2008 vydal celkom 166 potvrdení o pôvode elektriny z OZE a 46 rozhodnutí o výrobe elektriny z KVET.

2.2.6 Podporné služby a systémové služby

Prevádzkovateľ prenosovej sústavy na základe zmluvy o poskytovaní podporných služieb (ďalej len „PpS“) nakupuje PpS od poskytovateľov týchto služieb a využíva nakúpené PpS prostredníctvom riadiacich informačných systémov Slovenského energetického dispečingu SEPS, a. s. (po zohľadnení ponukových cien za regulačnú elektrinu poskytovateľov PpS na základe ekonomicky efektívneho princípu a v súlade s technickými podmienkami). Medzi PpS patria najmä primárna regulácia, sekundárna regulácia, terciálna regulácia, 10 minútová regulácia, 30 minútová regulácia a hodinová regulácia, diaľková regulácia napätia a jalového výkonu a schopnosť štartu z tmy.

Dispozície pre aktiváciu PpS a tým aj dodávku regulačnej elektriny zabezpečuje SEPS, a. s. prostredníctvom dispečingu. Cena za regulačnú elektrinu sa uhrádza v prípade aktivácie PpS.

Tým, že úrad zvýšil cenu za regulačnú elektrinu, zvýšil sa počet poskytovateľov podporných služieb, čo malo za následok lepšiu konkurenciu schopnosť na trhu a tak úrad mohol znížiť tarifu za poskytovanie systémových služieb.

Systémové služby sú činnosti prevádzkovateľa prenosovej sústavy, vykonávané s cieľom zabezpečenia prevádzkyschopnosti a spoľahlivosti prevádzky elektrizačnej sústavy a dodržania podmienok synchronného prepojenia so susednými elektrizačnými sústavami. Systémové služby poskytuje SEPS, a. s. podľa pokynov dispečingu využitím nakúpených PpS. V zásade ide o udržanie kvality elektriny a výkonovej rovnováhy dispečerským riadením a v prípade potreby aj o obnovenie prevádzky.

S cieľom zabezpečiť prevádzkovú stabilitu a bezpečnosť prevádzky elektrizačnej sústavy na území Slovenskej republiky bol, ako dočasné opatrenie vo vzťahu k výraznému výpadku zdrojov spôsobenom odstavením JE V1, zavedený poplatok výrobcu elektriny za systémové služby pri vývoze elektriny (tzv. exportný poplatok). Vzhľadom na výrazný pokles spotreby elektriny v Slovenskej republike a pripravované spojenie trhov s elektrinou Českej republiky a Slovenskej republiky bude poplatok zrušený.

Zaistenie bezpečnosti sústavy je prvoradou požiadavkou, od ktorej sa odvíja využitie konkrétnych PpS. Hoci za posledný rok je evidovaný pozitívny nárast počtu poskytovateľov jednotlivých druhov PpS a dodávky regulačnej elektriny, ich rozsah a hlavne náklady na ne sú značne vyššie ako v ostatných krajinách V 4, čo vyvoláva naliehavú potrebu na prehodnotenie celého komplexu problémov spojených s PpS.

V roku 2008 bolo uzatvorených celkom 17 zmlúv o poskytovaní. Odmietnutých bolo 428 ponúk, a to najmä z dôvodu nevýhodnejších podmienok.

Úrad dôslednou aplikáciou platnej legislatívy na podmienky prevádzkovania systému dosiahol, že celkové náklady v tejto oblasti poklesli, čo prispelo aj k zníženiu celkových nákladov za dodávku elektriny pre odberateľov elektriny.

2.2.7 Odchýlky účastníka trhu s elektrinou

Elektrina je ťažko skladovateľnou komoditou, pričom okamžitá výroba sa rovná okamžitej spotrebe. Pokiaľ nie je tento princíp dodržaný, vzniknutý rozdiel medzi dohodnutou plánovanou hodnotou a skutočnou hodnotou dodávky elektriny alebo odberu elektriny je finančne vyrovnaný zúčtovateľom odchýlok, ktorým je SEPS, a. s.

Účastník trhu s elektrinou si môže zvoliť režim vlastnej zodpovednosti za odchýlku alebo prenesenej zodpovednosti za odchýlku. Registráciu subjektov zúčtovania vykonáva SEPS, a. s.

Úrad v pravidlách pre fungovanie trhu s elektrinou ustanovil podmienky na zlepšenie stavu na trhu s elektrinou v oblasti zúčtovania odchýlok a platieb subjektov zúčtovania tým, že určil nové podmienky poskytovania regulačnej elektriny a nový mechanizmus stanovenia viac nákladov systému.

Plnenie zaregistrovaných denných diagramov odberu elektriny sa zo strany odberateľov elektriny (subjektov zúčtovania) výrazne zlepšilo. Najvýznamnejší dodávatelia elektriny hodnotia spoluprácu so zúčtovateľom odchýlky ako bezproblémovú a pozitívne reagujú aj na zníženie nákladov na odstránenie odchýlky spôsobenej odberateľmi elektriny, následkom čoho poklesli aj ich platby za odobratú elektrinu.

Na základe skúseností koncových dodávateľov elektriny pre domácnosti a malé podniky so zúčtovateľom odchýlky možno konštatovať, že spolupráca medzi uvedenými účastníkmi trhu s elektrinou prebiehala na štandardnej úrovni. Zúčtovateľ odchýlok využíval pri výkone svojej činnosti elektronickú komunikáciu a údaje spojené s vyhodnotením a zúčtovaním odchýlky poskytoval v súlade s pravidlami pre fungovanie trhu s elektrinou.

Na trhu s elektrinou v roku 2008 vykonávalo činnosť v zmysle pravidiel pre fungovanie trhu s elektrinou 59 subjektov zúčtovania. SEPS, a. s. uzatvoril celkom 69 zmlúv o zúčtovaní odchýlok (nárast oproti roku 2007 o 12 zmlúv). V roku 2008 nebola žiadnemu subjektu zúčtovania pozastavená registrácia z dôvodu nedoplnenia výšky finančnej zábezpeky.

2.2.8 Preťaženie sústavy

V priebehu prevádzky môžu nastať také zmeny, ktoré vyvolajú akútne nebezpečenstvo vzniku preťaženia alebo jej náhle preťaženie. Aby prevádzkovateľ prenosovej sústavy odstránil vzniknutý stav, aktivuje nakúpené PpS, využije zmluvne dohodnuté havarijné rezervy a zmení zapojenie elektroenergetických zariadení prenosovej alebo distribučnej sústavy. Na odstránení preťaženia spolupracuje dispečing s príslušným prevádzkovateľom sústavy členského štátu Európskej únie alebo tretieho štátu.

Hlavným problémom v tejto oblasti je predovšetkým nepredvídateľný výskyt vysokých neplánovaných tokov a jednoznačné vyjasnenie kompetencií v rámci ôsmich operátorov prenosových sústav v regióne strednej Európy, tzv. TSO 8.

Z hľadiska operatívnosti orgánu TSO 8 možno pozorovať bezradnosť a niekedy až neschopnosť riešiť situáciu. Počas rokovaní na pôde energetických orgánov Európskej únie zástupcovia úradu spolu s partnermi z Českej republiky a Slovinska upozorňovali na nereálnosť a neaplikovateľnosť prijímanej metodiky, ktorá sa v praxi aj skutočne omeškáva.

2.3 RIEŠENIE PODNETOV K FUNGOVANIU TRHU S ELEKTRINOU

2.3.1 Aktivity Úradu pre reguláciu sieťových odvetví

Úrad v súlade s pôsobnosťou vymedzenou v zákone o regulácii riešil v roku 2008 za účelom kontroly dodržiavania pravidiel pre fungovanie trhu s elektrinou 18 podnetov (v roku 2007 úrad riešil 23 podnetov) a tri sťažnosti (v roku 2007 išlo o jednu sťažnosť).

Predmetom podaných podnetov a sťažností v oblasti elektroenergetiky bolo

- a) pripojenie do distribučnej sústavy a výška poplatku za pripojenie,
- b) postup pri zmene dodávateľa elektriny,
- c) rozpor medzi zverejnenými priemernými cenami elektriny a konkrétnymi cenami elektriny,
- d) neskoré informovanie zo strany koncového dodávateľa o zmenách cien,
- e) reklamácia výšky vyúčtovania odberu elektriny a periodicity fakturácie,
- f) výška stálej mesačnej platby,
- g) uhrádzanie faktúr a súlad, resp. nesúlad s obchodnými podmienkami dodávateľa,
- h) reklamovanie prerušenia dodávky elektriny,
- i) žiadosti o informáciu o zmene dodávateľa, výklad ustanovení legislatívy.

Úrad po prešetrení vyhodnotil všetky podnety ako neopodstatnené z dôvodu, že postup regulovaných subjektov bol v súlade s platnými právnymi predpismi, resp. so zmluvami o dodávke elektriny.

Okrem uvedených podaní odberateľov a spotrebiteľov úrad v rozsahu zákonom ustanovených kompetencií riešil aj podania účastníkov trhu s elektrinou, ktoré vyústili do sporov, pričom vždy dbal na minimalizáciu negatívnych dopadov na odberateľa v domácnosti.

3. TRH S PLYNOM

Aj v roku 2008 sa trh s plynom riadil najmä pravidlami pre fungovanie trhu s plynom v nezmenenej štruktúre. Ich obsahom je najmä popis podmienok

- a) prístupu do siete a zásobníka,
- b) pripojenia do distribučnej siete,
- c) pripojenia do prepravnej siete,
- d) prepravy plynu,
- e) distribúcie plynu,
- f) dodávky plynu a dodávky plynu pre domácnosti,

- g) pri predchádzaní a riešení preťaženia prepravnej siete a distribučnej siete,
- h) uskladňovania plynu,
- i) vyvažovania siete.

Pravidlá pre fungovanie trhu s plynom v rámci podmienok pre vytvorenie liberalizovaného trhu s plynom obsahujú ustanovenia, ktoré sa týkajú zmeny dodávateľa zo strany odberateľa plynu aj prevádzkovateľa distribučnej siete, postup pri uzatváraní zmluvy o distribúcii plynu a o lehotách na podanie žiadosti o prístup do siete a pripojenie do siete, popisujú vykonanie zmeny dodávateľa, dodávku plynu viacerými dodávateľmi do jedného odberného miesta, uzatvorenie zmluvy o dodávke plynu, náležitosti žiadosti o vykonanie zmeny dodávateľa plynu a požiadavky na meranie pri zmene dodávateľa plynu.

3.1. OBSAH NAJDÔLEŽITEJŠÍCH USTANOVENÍ PRAVIDIEL PRE FUNGOVANIE TRHU S PLYNOM

Ako už bolo uvedené vyššie, v porovnaní s rokom 2007 pravidlá pre fungovanie trhu s plynom v roku 2008 neprešli žiadnou legislatívnou úpravou.

3.2. ÚČASTNÍCI TRHU S PLYNOM

V zmysle § 18 ods. 3 zákona o energetike účastníkom trhu s plynom je:

- 1) výrobca plynu,
- 2) prevádzkovateľ prepravnej siete,
- 3) prevádzkovateľ distribučnej siete,
- 4) prevádzkovateľ zásobníka,
- 5) dodávateľ plynu,
- 6) odberateľ plynu.

Počet vydaných a platných povolení na podnikanie v energetike v oblasti plynárenstva bol k 31. decembru 2008 v zmysle zákona o energetike na regulovanú činnosť

- a) výroba plynu – 2,
- b) preprava plynu – 1,
- c) distribúcia a dodávka plynu – 41,
- d) uskladňovanie plynu – 2,
- e) dodávka plynu – 48,
- f) distribúcia plynu – 5,
- g) výroba, distribúcia, dodávka a uskladňovanie plynu – 2.

Celkový počet povolení pri regulovaných činnostiach oproti roku 2007 sa výrazne nezmenil, ich celkové množstvo však nie je zárukou rozvinutého trhu s plynom. 41 dodávateľov a zároveň distribútorov plynu pôsobí len na časti vymedzeného územia Slovenskej republiky ako tzv. areáloví dodávatelia a distribútori plynu, ktorí v rámci areálu svojich podnikov dodávajú plyn spoločnostiam, ktoré sa tam nachádzajú. Ani počet dodávateľov plynu (48) však neurčuje úroveň rozvoja trhu, keďže vydané povolenie síce oprávňuje jeho držiteľa na dodávku plynu, ak však nezíska odberateľov plynu, jeho skutočný podiel na trhu je nulový. Je

teda nutné konštatovať, že úroveň trhu s plynom sa v roku 2008 reálne nelíšila od úrovne trhu s plynom v roku 2007.

V roku 2008 vydal úrad 17 rozhodnutí, ktorými schválil prevádzkové poriadky regulovaných subjektov – prevádzkovateľov sietí, ktoré boli zosúladené s pravidlami pre fungovanie trhu s plynom.

Rozhodujúcimi účastníkmi na trhu s plynom v Slovenskej republike boli aj v roku 2008:

- a) eustream, a. s. ako prevádzkovateľ prepravnej siete (ďalej len „PPS“),
- b) SPP–distribúcia, a. s. ako prevádzkovateľ distribučnej siete na vymedzenom území Slovenskej republiky (ďalej len „PDS“),
- c) prevádzkovatelia zásobníkov, a to POZAGAS, a. s. (ďalej len „POZAGAS“) a NAFTA, a. s. (ďalej len „NAFTA“),
- d) Slovenský plynársky priemysel, a. s. (ďalej len „SPP, a. s.“) ako najvýznamnejší dodávateľ plynu,
- e) odberatelia plynu.

3.2.1. eustream, a. s.

Základnou činnosťou PPS je medzinárodná preprava plynu. Cez vstupno-výstupný bod prepravnej siete „domáci bod“ sa umožňuje prístup do distribučnej siete a k zásobníkom Slovenskej republiky. Touto trasou je zabezpečená preprava zemného plynu pre odberateľov plynu v Slovenskej republike v súlade s pravidlami pre fungovanie trhu s plynom.

Zverejňovanie informácií o prepravných kapacitách a súvisiacich službách pre zabezpečenie trhu s plynom sa uskutočňuje v súlade s § 12 pravidiel pre fungovanie trhu s plynom.

Vývoj využitia prepravnej siete zobrazuje nasledujúca tabuľka:

Ukazovateľ	2007	2008	Stav k 31.12.2008
Počet žiadostí o prístup do prepravnej siete	11	30 ¹⁾	
Počet žiadostí o pripojenie do prepravnej siete	1	1	
Počet uzatvorených zmlúv o pripojení do prepravnej siete	1	1	
Počet uzatvorených zmlúv o preprave zemného plynu s pevnou prepravnou kapacitou	10	28	
Z toho: dlhodobá	2	7	15
ročná	2	9	8
krátkodobá	6	12	9
Počet uzatvorených zmlúv o preprave zemného plynu s prerušiteľnou prepravnou kapacitou	1	1	
Z toho: dlhodobá	0	1	2
ročná	1	0	1
krátkodobá	0	0	0
Počet užívateľov siete	13	12	

¹⁾ Jedna žiadosť o prístup do prepravnej siete bola zamietnutá z dôvodu nedostatku kapacity v prepravnej sieti.

Údaje uvedené v stĺpci „Stav k 31.12.2008“ vyjadrujú počet všetkých zmlúv, ktoré má spoločnosť eustream, a.s. uzatvorené so svojimi zákazníkmi vrátane zmlúv uzatvorených aj pred rokom 2008. Hlavnými obchodnými partnermi spoločnosti eustream, a. s. sú zahraniční užívatelia prepravnej siete z Ruskej federácie, Českej republiky, Chorvátska, Francúzska, Nemecka, Rakúska, Talianska a Slovinska uskutočňujúci prepravu plynu cez naše územie.

Počas celého roku 2008 PPS zverejňoval dostupné kapacity vo všetkých vstupných aj výstupných bodoch prepravnej siete.

3.2.2. SPP – distribúcia, a. s.

PDS zabezpečuje distribúciu zemného plynu pre odberateľov na území Slovenskej republiky. Aj v roku 2008 99 % z celkového počtu prijatých žiadostí o prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu tvorili žiadosti na existujúce odberné miesta, kde bola distribúcia plynu realizovaná už v predchádzajúcom období z dôvodu, že zmluvy sa štandardne uzatvárajú na jeden rok. Žiadosti o prístup pre nové odberné miesta tvorili 1 % z celkovo prijatých žiadostí o prístup do distribučnej siete. Ostatné žiadosti boli zamietnuté z dôvodu nesplnenia obchodných alebo technických podmienok prístupu a pripojenia do distribučnej siete.

PDS okrem zmlúv o distribúcii plynu uzatvorených na jeden rok uzatvorila v roku 2008 aj niekoľko krátkodobých zmlúv, z ktorých prevažnú časť tvorili krátkodobé zmluvy uzatvorené na obdobie jedného mesiaca.

V roku 2008 bola zaevidovaná jedna žiadosť o distribúciu plynu pre ďalšieho dodávateľa plynu pre odberateľa plynu na jedno odberné miesto. Žiadosť bola vybavená kladne, teda jeden odberateľ plynu si zabezpečoval dodávku plynu od dvoch dodávateľov plynu. Zmluva o distribúcii plynu bola uzatvorená na jeden mesiac.

Rok 2008 bol prvým rokom, kedy prostredníctvom svojich odberateľov plynu nebol jediným užívateľom distribučnej siete na vymedzenom území Slovenskej republiky SPP, a. s. ako dominantný dodávateľ plynu pre trh s plynom v Slovenskej republike.

V súlade s pravidlami pre fungovanie trhu s plynom zabezpečoval PDS obchodné vyvažovanie na dennej báze výpočtom denných a kumulovaných odchýlok, viedol vyvažovací účet a uskutočňoval zúčtovanie odchýlok pre svojich zákazníkov.

Fyzické vyvažovanie distribučnej siete PDS zabezpečoval prostredníctvom ťažby plynu zo zásobníka pri vyrovnávaní nedostatku plynu, resp. vtláčaním plynu do zásobníka pri vyrovnávaní prebytku plynu v distribučnej sieti.

V súlade s ustanoveniami pravidiel pre fungovanie trhu s plynom PDS v roku 2008 zverejňoval na svojej internetovej stránke všetky dokumenty a vzory žiadostí v súlade s pravidlami pre fungovanie trhu s plynom.

3.2.3. Prevádzkovatelia zásobníkov zemného plynu (ďalej len „PZZP“)

Zásobníky plynu zaisťujú vyrovnanie rozdielov medzi objemom dodávok a spotrebou plynu a slúžia predovšetkým na uskladňovanie plynu v letnom období a na ťažbu plynu v zimnom období, kedy je spotreba vyššia, ako je maximálna dodávka plynu.

Na území Slovenskej republiky uskladňovaciu kapacitu ponúkajú dvaja prevádzkovatelia zásobníkov zemného plynu, a to NAFTA a POZAGAS. Služby zásobníkov využíva SPP, a. s. a zahraničné spoločnosti z Rakúska, Nemecka, Českej republiky a Francúzska. Skladovanie a ťažba zemného plynu zo zásobníkov prebiehala počas roku 2008 bez problémov.

Spoločnosť POZAGAS má uzatvorené tri dlhodobé zmluvy s pevnou uskladňovacou kapacitou na celý objem zásobníkov plynu. V mesiacoch október a november 2008 sa realizovala medzinárodná verejná ponuka na podávanie žiadostí o prístup do zásobníka. Spoločnosť POZAGAS na základe verejnej ponuky dostala päť žiadostí o prístup do zásobníka a následne bola uzatvorená jedna zmluva o prístupe do zásobníka a o uskladňovaní zemného plynu. V sledovanom období spoločnosť NAFTA ponúkla uskladňovaciu kapacitu a následne uzatvorila s úspešnými žiadateľmi o uskladňovaciu kapacitu zmluvy o prístupe do zásobníka a o uskladňovaní plynu. Predmetom ponuky bola aj novo rozvíjaná uskladňovacia kapacita, ktorú spoločnosť NAFTA buduje.

V roku 2008 sa uskutočňovalo aj obchodovanie na sekundárnom trhu., v rámci ktorého sa uskutočnil predaj nevyužívanej uskladňovacej kapacity, ako aj predaj zemného plynu.

3.2.4. Dodávka plynu a obchodovanie s plynom

Napriek tomu, že od 1. júla 2007 sú všetci odberatelia plynu oprávnenými odberateľmi, t. j. majú právo vybrať si svojho dodávateľa plynu, jediným dodávateľom plynu na trhu v Slovenskej republike bola v sledovanom období spoločnosť SPP, a. s. a žiadny odberateľ plynu nezmenil svojho dodávateľa plynu, hoci jeden odberateľ zemného plynu v roku 2008 odoberal zemný plyn súčasne od SPP, a. s. a súčasne jeden mesiac využíval služby aj iného obchodníka so zemným plynom.

Existuje niekoľko dôvodov, prečo sa trh s plynom rozvíja veľmi pomaly a počet reálnych dodávateľov plynu, resp. obchodníkov s plynom, nerastie. Za hlavné dôvody však možno považovať najmä:

- a) prístup k zdrojom dodávok plynu,
- b) prístup k uskladňovacím kapacitám,
- c) prístup k zákazníkom.

a) Prístup k zdrojom dodávok plynu

Okrem tradičného zdroja dodávky plynu, ktorým je Ruská federácia, ďalším zdrojom dodávky plynu môže byť severná Afrika, oblasť Kaspického mora a Nórsko, pričom hlavnými kritériami dovozu je technická možnosť a ekonomická výhodnosť.

Perspektívnym zdrojom dodávok plynu by mohol byť aj obchodný plynárenský uzol, tzv. hub v Baumgartene v Rakúsku. Nachádza sa na spojnici dvoch plynovodov (Bratstvo a Transgas) a je s ním prepojená slovenská plynárenská sústava, ako aj zásobníky stavba Láb 4.

b) Prístup k uskladňovacím kapacitám

Existujúca kapacita zásobníkov je v súčasnosti využívaná v maximálnej možnej miere, a to aj v rámci sekundárneho trhu.

Skúsenosti v oblasti uskladňovania zemného plynu v zásobníkoch tiež poukazujú na niekoľko problémov, ktoré pri ich využívaní vznikajú. Prevádzkovatelia zásobníkov vypisujú tendre na voľnú uskladňovaciu kapacitu v pomerne veľkom časovom predstihu pred vypršaním platných zmlúv. Tento proces však nevyhovuje účastníkom trhu s plynom, ktorí v takom časovom predstihu nevedia odhadnúť svoju potrebu uskladňovania plynu. Obmedzujúcim faktorom na získanie uskladňovacej kapacity je aj stanovenie vysokej hranice minimálneho výkonu, ktorú menší účastníci trhu s plynom nemôžu splniť. Stanovená výška minimálnych prietokových množstiev v zásobníkoch je však objektívne daná ich technickými obmedzeniami. Prevádzkovatelia zásobníkov tento problém, teda nedosahovanie minimálneho technického limitu, riešia kumulovaním požiadaviek s inými zákazníkmi. Ponechávanie malého priestoru na prerušiteľnú uskladňovaciu kapacitu, ktorá by umožnila riešiť potrebu uskladnenia plynu operatívne, je tiež jeden z problémov, s ktorými sa stretávajú potenciálni zákazníci, ktorí by mali záujem o uskladňovacie kapacity.

c) Prístup k zákazníkom

Spoločnosť SPP, a. s. mala do roku 2008 uzatvorenú dlhodobú zmluvu na dodávku plynu so spoločnosťou Gazprom Export Ltd., ktorá pokrýva celú spotrebu plynu v Slovenskej republike. Spotreba plynu v Slovenskej republike má pritom klesajúcu tendenciu, čo znižuje priestor pre nových účastníkov na trhu v oblasti dodávok plynu. Potenciálni konkurenti SPP, a. s. sa môžu zamerať na získanie odberateľov spomedzi novo vznikajúcich spoločností. Na to, aby však získali trhovú podiel, ktorým by reálne mohli konkurovať SPP, a. s., potrebujú získať aj zákazníkov spomedzi terajších odberateľov plynu SPP, a. s.

Okrem vyššie uvedených dôvodov ovplyvňuje vstup nových účastníkov na trh s plynom napr. aj to, že Slovenská republika predstavuje relatívne malý trh, ďalej potreba finančnej sily, odbornej zdatnosti a skúseností v sektore. V menšej miere nových účastníkov môže od vstupu na trh s plynom odradiť aj aktuálne nestabilné podnikateľské prostredie, či nedostatky v transparentnosti jednotlivých zložiek ceny dodávky plynu.

Rozvoj trhu s plynom je možný po prekonaní určitých prekážok, podmienkou je však dostatok možností na prístup nových účastníkov k zdrojom dodávok plynu, prístup k uskladňovacím kapacitám zabezpečujúcim potrebnú flexibilitu v dodávkach zemného plynu, prístup k zákazníkom a schopnosť alternatívnych dodávateľov zemného plynu ponúknuť zákazníkom čo najvýhodnejšie podmienky dodávky, ktoré by boli konkurencieschopné v porovnaní s tradičným dodávateľom plynu. Pokiaľ bude niektorý z týchto faktorov zlyhávať, môže pôsobiť ako bariéra rozvoja trhu.

3.2.5. Povinnosti účastníkov trhu s plynom v oblasti informovanosti

Povinnosti účastníkov trhu s plynom v oblasti informovanosti, ktoré im vyplývajú z platnej legislatívy sú uvedené v prílohe č. 2.

Úrad konštatuje, že účastníci trhu s plynom si v roku 2008 povinnosti v oblasti informovanosti plnili na dostatočnej úrovni.

3. 3. RIEŠENIE PODNETOV K FUNGOVANIU TRHU S PLYNOM

Úrad riešil niekoľko podnetov nedodržania pravidiel pre fungovanie trhu s plynom.

Predmetom podaných podnetov a sťažností v oblasti plynu bolo:

- a) reklamovanie výšky poplatku za pripojenie domácnosti – podnet nebol opodstatnený, poplatok za pripojenie bol požadovaný v súlade s rozhodnutím úradu,
- b) odmietnutie dodávky plynu lokálneho dodávateľa plynu – podnet bol opodstatnený, úrad ho riešil rokovaním s lokálnym dodávateľom plynu a výsledkom bolo pokračovanie dodávky plynu lokálnym dodávateľom plynu,
- c) namietanie chýbajúcich náležitosti pri fakturácii dodávok plynu.

Dôležitým aspektom dodržiavania pravidiel fungovania trhu s plynom je transparentnosť cien za dodávku plynu, a preto chýbajúce náležitosti pri fakturácii dodávok plynu je možné považovať za nedodržiavanie pravidiel fungovanie trhu. Povinnosť dodávateľa plynu riadne a úplne informovať odberateľa plynu v domácnosti o skladbe jednotlivých zložiek ceny za dodávku plynu vrátane ich číselného vyjadrenia ustanovuje § 20 ods. 7 zákona o energetike, pričom § 18 ods. 3 pravidiel pre fungovanie trhu s plynom ustanovuje náležitosti vyúčtovania dodávky plynu odberateľovi plynu mimo domácnosti. Vyúčtovanie dodávky plynu pre tento segment odberateľov plynu spracované v súlade s pravidlami trhu s plynom má byť prehľadné a má poskytovať odberateľovi plynu informácie o jednotlivých zložkách ceny za dodávku plynu ako samostatne vyčíslený údaj o cene za poskytnuté služby súvisiace s dodávkou plynu, distribúciou plynu, prepravou plynu a podpornými službami.

Spoločnosť SPP, a. s. v roku 2008 neposkytovala jednotlivým odberateľom plynu tieto informácie v takej forme, ktorá by sprehľadňovala skladbu ceny za dodávku plynu pre jednotlivých odberateľov plynu a priniesla by očakávanú transparentnosť ceny za dodávku plynu potrebnú pri informovaní odberateľov plynu v rámci otvárania trhu s plynom.

3.4. OPATRENIA NA DODRŽIAVANIE PRAVIDIEL PRE FUNGOVANIE TRHU S PLYNOM

Jedným z hlavných riešení na zabezpečenie dodržiavania pravidiel fungovania trhu s plynom je zlepšovanie podmienok pre všetkých účastníkov trhu s plynom zhodnotením doterajšej praxe a poznatkov účastníkov trhu z aplikácie pravidiel pre fungovanie trhu s plynom, implementácia pripravovanej legislatívy Európskeho spoločenstva tretím energetickým balíčkom a novelou pravidiel pre fungovanie trhu s plynom.

V súvislosti so zabezpečením rozvoja trhu s plynom v podmienkach Slovenskej republiky bude potrebné zamerať sa na diverzifikáciu zdrojov plynu, ako aj dopravných ciest, pričom možnosťou je napr.

- a) prepojenie Slovenskej republiky s plynovodom JAMAL, resp. distribučnej siete Slovenskej republiky so zásobníkmi na juhovýchode Poľska,
- b) prepojenie plynovodu HAG, ktorý vedie cez Rakúsko a Maďarsko, s distribučnou sieťou Slovenskej republiky,
- c) vybudovanie prepojenia medzi Slovenskou republikou a plánovaným chorvátskym terminálom na LNG (terminál Adria), ktorý má byť spustený do prevádzky v roku 2011,
- d) v kontexte s diverzifikáciou zdrojov plynu ako aj dopravných ciest a pri rešpektovaní maximálneho možného využitia domácej prepravnej siete podporovať aj výstavbu

alternatívnych trás, ktorými by mal byť do Európy dodávaný plyn z iných zdrojov, ako je Ruská federácia,

- e) vytváranie podmienok na realizáciu politiky diverzifikácie zdrojov v súlade s prioritami vládou schválenej stratégie energetickej bezpečnosti.

Medzi opatrenia dlhodobého charakteru, ktoré úrad realizuje za účelom dodržiavania pravidiel pre fungovanie trhu s plynom patrí:

- a) zhromažďovanie informácií a podnetov o dodržiavaní, resp. nedodržiavaní pravidiel pre fungovanie trhu s plynom za účelom prípadnej novelizácie pravidiel pre fungovanie trhu s plynom,
- b) monitorovanie legislatívy Európskej únie v oblasti energetiky a pravidiel vnútorného trhu s plynom za účelom jej aplikácie do národnej legislatívy,
- c) riešenie podnetov odberateľov plynu a užívateľov sietí,
- d) monitorovanie zverejnených prevádzkových poriadkov prevádzkovateľov distribučných sietí a v odôvodnených prípadoch požadovať ich zosúladenie s platnou primárnou a sekundárnou legislatívou,
- e) monitorovanie dodržiavania štandardov kvality dodávaného plynu a poskytovaných služieb v plynárenstve ustanovených vyhláškou v súlade s § 5 ods. 1 písm. ee) zákona o regulácii a tým zabezpečiť ochranu práv a povinností odberateľov plynu s cieľom garantovať kvalitné a bezproblémové činnosti a služby a usmerniť prevádzkovateľov siete k efektívnemu správaniu a bezpečnému a spoľahlivému výkonu regulovanej činnosti,
- f) sledovanie dodržiavania vyhlášky úradu podľa § 19 ods. 9 zákona o energetike, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a o spôsobe vedenia evidencie aktív a pasív s cieľom zabránenia vzniku diskriminácie a krížových dotácií medzi jednotlivými činnosťami u prevádzkovateľov siete, ktorí okrem regulovaných činností vykonávajú aj iné činnosti.

4. NOVÉ NÁSTROJE REGULÁCIE TRHU S ELEKTRINOU A PLYNOM

a) Štandardy kvality

Kvalita dodávok a poskytovaných služieb je rozhodujúcou otázkou pre konečných spotrebiteľov všetkých typov a veľkostí. Veľmi dôležitým mechanizmom a nástrojom úradu je kontrolovanie a posudzovanie kvality služieb poskytovaných dodávateľmi a preto úrad urobil kroky s dlhodobou perspektívou na zvyšovanie kvality týchto služieb.

Vyhláškami úradu č. 315/2008 Z. z., 316/2008 Z. z., 317/2008 Z. z. a 328/2008 Z. z., ktoré nadobudli účinnosť 1. septembra 2008 sa ustanovili štandardy kvality dodávaných tovarov a poskytovaných služieb. Zavedením štandardov kvality sa sledujú nasledovné ciele a úlohy:

- zvýšenie transparentnosti a zlepšenie komunikácie medzi dodávateľmi a odberateľmi,
- zlepšenie kvality dodávok služieb a tovarov,
- rozvoj trhového prostredia (konkurencie), zákazník si vyberie najvýhodnejšieho dodávateľa
- zvýšenie bezpečnosti dodávok,
- postupným zavedením kompenzačných mechanizmov smerovať k zdokonaľovaniu technologickej úrovne účastníkov trhu,

- zabezpečenie ochrany ťažko zásobovateľných odberateľov,
- využívanie nástroja pokút a odmien za nedosiahnutie, resp. prekročenie stanovenej štandardnej miery kvality služieb.

Regulované subjekty majú povinnosť vyhodnotiť štandardy kvality sumárne za kalendárny rok a zaslať ich v rozsahu príloh jednotlivých vyhlášok na úrad najneskôr do 28. februára nasledujúceho kalendárneho roka. Výstupy údajov obsiahnutých v tabuľkách budú predmetom analýzy o dodržiavaní štandardov kvality dodávok komodít a s nimi spojenými službami.

b) Oddelená evidencia

Vyhláška úradu č. 415/2008 Z. z. ustanovuje podrobnosti o spôsobe vedenia oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a o spôsobe vedenia evidencie aktív a pasív na účely zabránenia vzniku diskriminácie a krízových dotácií u prevádzkovateľa prenosovej sústavy, distribučnej sústavy, prepravnej siete, distribučnej siete a zásobníka za každú jednu z činností a to: prenos elektriny, distribúciu elektriny, prepravu plynu, distribúciu plynu a uskladňovanie plynu. Prevádzkovatelia uvedených činností vedú spôsobom ustanoveným zákonom a v podrobnostiach podľa návrhu vyhlášky oddelenú evidenciu skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a evidenciu o aktívach a pasívach aj za inú činnosť vykonávanú v rámci podnikania. Vyhláška ďalej ustanovuje aj podrobnosti spôsobu vedenia oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a spôsobu vedenia evidencie aktív a pasív pre dodávateľa elektriny a dodávateľa plynu pre dodávku elektriny alebo pre dodávku plynu odberateľovi elektriny alebo plynu mimo domácnosti a pre dodávku elektriny alebo pre dodávku plynu odberateľovi elektriny alebo plynu v domácnosti.

Prevádzkovatelia a dodávatelia v elektroenergetike a v plynárenstve budú predkladať úradu výstupy z nimi vedenej oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva, ako aj z evidencie aktív a pasív vo forme tabuľkových prehľadov a v elektronickej forme podľa vyhlášky a jej príloh najneskôr do 30. júna nasledujúceho roka.

Ďalej musia predložiť úradu na schválenie Pravidlá pre rozvrhovanie aktív a pasív, nákladov a výnosov a pravidiel pre odpisovanie do 31. augusta kalendárneho roka. Úradom schválené pravidlá uplatnia od 1. januára nasledujúceho kalendárneho roka.

5. ZÁVER

Trh s elektrinou a s plynom v Slovenskej republike je de iure plne liberalizovaný v súlade s legislatívou Európskeho spoločenstva. Liberalizácia prešla niekoľkými etapami a bola završená 1. júla 2007. Priniesla nové príležitosti, nové metódy a nových účastníkov trhu, oživil sa obchod a pribudli noví obchodníci, žiaľ iba v elektroenergetike.

Vzhľadom na reálnu situáciu na trhu však nemožno hovoriť o tom, že by to prinieslo viditeľnú zmenu v oblasti zvýšenia konkurencie na strane ponuky a z nej vyplývajúce výhody pre odberateľov. Dôvodom je skutočnosť, že trh v Slovenskej republike bol nestabilný a neatraktívny pre vstup nových podnikateľov a investorov, preto sa v prvom rade museli legislatívnou úpravou stabilizovať podmienky. Novelou zákona o regulácii a z neho

vyplývajúca sekundárna legislatíva, smerujú k postupnému odstraňovaniu bariér, brániacich vytvorení predvídateľného a stabilného prostredia a podmienok pre vstup na trh.

Pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a plynom sa uplatňujú od roku 2005 a počas tohto obdobia už bolo možné nadobudnúť určité skúsenosti, z ktorých vyplýva potreba ich novelizácie, ktorá by mala dôsledne odzrkadľovať skúsenosti z vývoja cien na trhu od ich zavedenia do praxe a na ne nadväzujúce správanie regulovaných subjektov. Rovnako musia reagovať na novú situáciu, ktorá nastane na trhu po implementácii tretieho energetického balíčka Európskej únie do podmienok Slovenskej republiky a ponúknuť návrhy na riešenie s cieľom dosiahnuť maximálnu efektívnosť trhov s elektrinou a plynom.

LEGISLATÍVA PRE FUNGOVANIE TRHU S ELEKTRINOU A PRE FUNGOVANIE TRHU S PLYNOM

1. ENERGETICKÁ LEGISLATÍVA

1.1 Energetická legislatíva Európskej únie

Platnú energetickú legislatívu Európskej únie predstavujú predovšetkým:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou,

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/55/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom,

Smernica Rady č. 2004/67/ES z 26. apríla 2004 o opatreniach na zabezpečenie zásobovania zemným plynom,

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 1228/2003/ES z 26. júna 2003 o podmienkach prístupu do siete pre cezhraničné výmeny elektriny,

Rozhodnutie Komisie č. 2006/770/ES z 9. novembra 2006, ktorým sa mení a dopĺňa príloha Nariadenia 1228/2003/ES o podmienkach prístupu do siete pre cezhraničné výmeny elektrickej energie,

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/89/ES z 18. januára 2006 o opatreniach na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektrickej energie a investícií do infraštruktúry,

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/77/ES z 27. januára 2001 o podpore elektrickej energie vyrábanej z obnoviteľných zdrojov energie na vnútornom trhu s elektrickou energiou,

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/8/ES z 11. februára 2004 o podpore kogenerácie založenej na dopyte po využiteľnom teple na vnútornom trhu s energiou, a ktorou sa mení a dopĺňa Smernica 92/42/EHS.

1.2 Primárna energetická legislatíva Slovenskej republiky

Primárnu energetickú legislatívu Slovenskej republiky predstavujú

- a) Zákon č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- b) Zákon č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Primárna energetická legislatíva bola v roku 2008 novelizovaná:

- a) Zákomom č. 112/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- b) Zákomom č. 283/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

1.3 Sekundárna energetická legislatíva Slovenskej republiky

Dôležitým nástrojom na uplatňovanie regulačnej politiky a prostriedkom podporujúcim konkurenčné prostredie a transparentnosť na trhu s elektrinou a na trhu s plynom je sekundárna energetická legislatíva, t. j. všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré upravujú práva a povinnosti účastníkov trhu s elektrinou a trhu s plynom, ako aj podmienky potrebné na nediskriminačné a transparentné organizovanie týchto trhov.

Sekundárnu energetickú legislatívu predstavujú najmä.

- a) Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 317/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou (ďalej len „pravidlá trhu s elektrinou“),
- b) Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 409/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s plynom (ďalej len „pravidlá trhu s plynom“),
- c) Výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 18. júna 2008 č. 1/2008 o rozsahu cenovej regulácie v sieťových odvetviach a spôsobe jej vykonania,
- d) Výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 28. júla 2008 č. 2/2008, ktorým sa ustanovuje regulácia cien v elektroenergetike,
- e) Výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 23. júla 2008 č. 4/2008, ktorým sa ustanovuje regulácia cien v plynárenstve a ktorým sa dopĺňa výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 31. júla 2007 č. 4/2007, ktorým sa ustanovuje rozsah a štruktúra oprávnených nákladov, spôsob určenia výšky primeraného zisku a podklady na návrh ceny v plynárenstve,
- f) Výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 1. októbra 2008 č. 7/2008, ktorým sa dopĺňa výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 18. júna 2008 č. 1/2008 o rozsahu cenovej regulácie v sieťových odvetviach a spôsobe jej vykonania a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré výnosy,
- g) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 349/2008 Z. z. o pravidlách pre predaj elektriny formou aukcií,
- h) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 315/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú štandardy kvality dodávanej elektriny a poskytovaných služieb,
- i) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 328/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú štandardy kvality dodávaného plynu a poskytovaných služieb v plynárenstve,
- j) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 415/2008 Z. z. o spôsobe vedenia oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva, o spôsobe vedenia oddelenej evidencie nákladov, výnosov, aktív a pasív a predkladaní výstupov z oddelenej evidencie,
- k) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 208/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti žiadosti a zoznam dokumentov na udelenie výnimky z povinnosti zabezpečiť prístup tretích strán do siete a zásobníka pre nové významné plynárenské zariadenie alebo zrekonštruované plynárenské zariadenie,
- l) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 375/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na preukázanie technických predpokladov na podnikanie v energetike, požiadavkách na vzdelanie a na odbornú spôsobilosť, ako aj spôsob ich preukázania,
- m) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 212/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje vzor žiadosti o vydanie povolení.

1.4. Prevádzkové poriadky

Prevádzkové poriadky prevádzkovateľa národnej prenosovej sústavy a prevádzkovateľov distribučnej sústavy v elektroenergetike, resp. prevádzkové poriadky prevádzkovateľov prepravnej siete a distribučnej siete v plynárenstve sú nástrojom, ktorý slúži na nediskriminačné a transparentné organizovanie trhu s elektrinou alebo s plynom. Prevádzkové poriadky schvaľuje úrad a vydáva ich vo forme rozhodnutí. Schválený prevádzkový poriadok je záväzným dokumentom pre účastníkov trhu. Prevádzkovatelia sústav a sietí sú povinní podľa zákona o regulácii poskytovať svoje služby v súlade s prevádzkovým poriadkom, v ktorom zapracujú pravidlá trhu na vlastné prevádzkové podmienky.

2. LEGISLATÍVA V OBLASTI OCHRANY SPOTREBITEĽA

V oblasti ochrany spotrebiteľa sa trh s elektrinou a trh s plynom riadi (okrem vyššie uvedenej legislatívy) najmä nasledovnými predpismi:

2.1. Na úrovni Európskej únie

Na úrovni Európskej únie ide predovšetkým o tieto predpisy:

- a) Nariadenie EPaR č. 2006/2004/ES o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za vynucovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa,
- b) Smernica EPaR 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice EPaR 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie EPaR č. 2006/2004,
- c) Smernica EPaR 2000/31/ES o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode,
- d) Smernica EPaR 98/6/ES o ochrane spotrebiteľa pri označovaní cien výrobkov ponúkaných spotrebiteľovi,
- e) Smernica EPaR 1999/44/ES o určitých aspektoch predaja spotrebného tovaru a záruk na spotrebný tovar,
- f) Smernica EPaR 2001/95/ES o všeobecnej bezpečnosti výrobkov,
- g) Smernica Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách,
- h) Smernica EPaR 98/27/ES o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov.

2.2. Primárna slovenská legislatíva v oblasti ochrany spotrebiteľa

- a) Zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov,
- b) Zákon č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- c) Zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- d) Zákon č. 22/2004 Z. z. o elektronickom obchode a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

2.3. Sekundárna slovenská legislatíva v oblasti ochrany spotrebiteľa

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 404/2007 Z. z. o všeobecnej bezpečnosti výrobkov.

POVINNOSTI ÚČASTNÍKOV TRHU V OBLASTI INFORMOVANOSTI, VYPLÝVAJÚCE ZO VŠEOBECNE ZÁVÄZNÝCH PRÁVNÝCH PREDPISOV

1. ELEKTROENERGETIKA

1.1. Výrobca elektriny

Podľa zákona o energetike poskytuje informácie

- o podiele jednotlivých druhov primárnych energetických zdrojov na vyrobenej elektrine v predchádzajúcom roku,
- o vplyve výroby elektriny na životné prostredie.

1.2. Prevádzkovateľ PS

Podľa zákona o energetike :

a/ zverejňuje

- informácie o dostupnej kapacite PS a podmienkach jej rezervácie, o podmienkach na vrátenie nevyužitej pridelennej prenosovej kapacity, o poskytovaní systémových služieb vrátane služieb potrebných na zabezpečenie bezpečnej prevádzky výrobných zariadení výrobcu elektriny, informácie potrebné na zabezpečenie bezpečnosti a spoľahlivosti prevádzky PS prevádzkovateľovi DS, s ktorou je PS prepojená,
- zverejňuje obchodné podmienky prístupu a pripojenia do sústavy a obchodné podmienky prenosu elektriny,
- prostredníctvom dispečingu pravidiel riadenia sústavy a pravidiel prevádzkovania sústavy,

b/ predkladá informácie

- úradu - o celkovom objeme cezhraničnej výmeny elektriny, o objeme dovozu elektriny najneskôr do 15 dní po uplynutí kalendárneho štvrtroka, štvrtročne bilanciu prenosu elektriny cez PS, zoznam oprávnených odberateľov, ktorí v priebehu kalendárneho roka zmenili dodávateľa elektriny,
- Ministerstvo hospodárstva SR (ďalej len „MH SR“) každoročne do 30. mája – o investičných zámeroch súvisiacich s cezhraničným prenosom cez spojovacie vedenia a s prenosom cez vedenia na vymedzenom území, ktorý významne ovplyvní cezhraničný prenos na nasledujúcich päť alebo viac kalendárnych rokov,
- MH SR - na účely vypracovania správy o výsledkoch monitorovania bezpečnosti dodávok elektriny, informácie o dostupnosti výrobných rezervných kapacít na vymedzenom území.

Podľa pravidiel trhu s elektrinou zverejňuje

- údaje o celkovej výrobe elektriny a spotrebe elektriny na vymedzenom území,
- cezhraničné toky výkonov, vrátane cezhraničných tokov distribučnou sústavou, plánované a skutočné výmeny,
- výšku výkonov potrebnú na zabezpečenie jednotlivých druhov podporných služieb na nasledujúci rok podľa technických podmienok,

- aktualizovaný zoznam registrovaných subjektov zúčtovania s uvedením termínu platnosti zmluvy o zúčtovaní odchýlky uzatvorenej so subjektom zúčtovania,
- bilanciu dodávok elektriny a odberov elektriny súhrnne za sústavu na vymedzenom území pre každú obchodnú hodinu nasledujúceho dňa v štvrt' hodinovom rozlíšení,
- objem obstaranej kladnej regulačnej elektriny a zápornej regulačnej elektriny za každú obchodnú hodinu predchádzajúceho dňa v štvrt' hodinovom rozlíšení, veľkosť odchýlky sústavy a zúčtovaciu cenu za odchýlku za každú obchodnú hodinu predchádzajúceho dňa,
- v termínoch podľa pravidiel aukcií platných na príslušnom cezhraničnom profile voľnú prenosovú kapacitu cezhraničných profilov, ktorá je využiteľná účastníkmi trhu s elektrinou na dovoz elektriny alebo na vývoz elektriny,
- zoznam miest v PS, kde hrozí nebezpečenstvo nedostatku prenosovej kapacity podľa podmienok prevádzkovateľa sústavy,
- podmienky a pravidlá aukcií najneskôr 14 pracovných dní pred dňom uzávierky na príjem ponúk do aukcie, podmienky rezervácie kapacít z aukcií a prevodu kapacít, cenu za rezervovanú kapacitu,
- údaje o kapacitách cezhraničných profilov rezervovaných dlhodobými zmluvami,
- informácie o očakávanej voľnej obchodovateľnej prenosovej kapacite na cezhraničnom profile v jednotlivých dňoch a hodinách ponúkaných pre účastníkov trhu s elektrinou, ďalej súhrnné údaje o pridelených kapacitách cezhraničných profilov po hodinách a dňoch a o ich využití, súhrnné údaje o skutočne využitých kapacitách (hodinové merané toky uverejňuje v nasledujúci pracovný deň),
- pravidlá a podmienky nákupu elektriny potrebnej na krytie strát,
- každoročne do 30. septembra výšku výkonov potrebnú na zabezpečenie jednotlivých druhov PpS na nasledujúci rok podľa technických podmienok, a to v členení na jednotlivé týždne, pracovné dni a dni pracovného pokoja,
- požiadavku na podanie ponuky pre poskytovateľov PpS v súlade s prevádzkovým poriadkom prevádzkovateľa PS,
- predbežné vyhodnotenie veľkosti obstaranej regulačnej elektriny za posledných 12 hodín s hodinovým posunom, objem a vážený priemer cien nakúpených PpS podľa jednotlivých druhov, a to za každú obchodnú hodinu predchádzajúceho dňa a pravidlá a podmienky nákupu PpS,
- prevádzkový poriadok prevádzkovateľa PS.

1.3. Prevádzkovateľ DS

Podľa zákona o energetike :

- zverejňuje na internetovej stránke obchodné podmienky prístupu a pripojenia do sústavy a obchodné podmienky distribúcie elektriny,
- poskytuje informácie potrebné na zabezpečenie bezpečnosti a spoľahlivosti prevádzky DS prevádzkovateľovi PS a prevádzkovateľovi DS, s ktorou je sústava prepojená, informácie nevyhnutné na zabezpečenie spolupráce s inými prevádzkovateľmi sústav,
- predkladá MH SR vždy do 30. novembra kalendárneho roka na nasledujúci rok plán rozvoja sústavy na obdobie piatich rokov,
- predkladá úradu v termíne 31. január každý rok zoznam odberateľov elektriny, ktorí v priebehu uplynulého kalendárneho roku zmenili dodávateľa elektriny.

Podľa pravidiel trhu s elektrinou zverejňuje

- cenu za distribúciu elektriny,
- podmienky na priradenie typových diagramov odberu,
- Prevádzkový poriadok prevádzkovateľa DS.

Všetci 3 prevádzkovatelia regionálnych DS majú zriadené zákaznícke centrá vo viacerých okresných mestách a telefónne zákaznícke centrá, na web stránkach sú informácie, ako napr. celý proces pripojenia odberného miesta do DS, proces pripojenia zariadenia na výrobu elektriny, formuláre žiadostí o pripojenie, vzory zmlúv, technická špecifikácia pre výmenu dát s prevádzkovateľom DS a pod.

1.4. Dodávateľ elektriny a obchodník s elektrinou

Podľa zákona o energetike informuje

- na vyhotovenej faktúre odberateľa elektriny v domácnosti a odberateľa plynu v domácnosti o skladbe jednotlivých zložiek ceny za dodávku elektriny a za dodávku plynu vrátane ich číselného vyjadrenia,
- odberateľa elektriny o podiele jednotlivých druhov primárnych energetických zdrojov na vyrobenej a dodanej elektrine v predchádzajúcom roku, a to aj v prípade dodávky elektriny vyrobenej v iných členských štátoch Európskej únie a v tretích štátoch,
- odberateľa elektriny o dopade vyrobenej a dodanej elektriny na životné prostredie (alebo uvádza odkaz na verejný zdroj týchto informácií),
- odberateľa elektriny v domácnosti a malý podnik o možnosti uzatvoriť zmluvu o dodávke elektriny, ktorou sa poskytuje univerzálna služba a v prípade, ak odberateľ elektriny v domácnosti a malý podnik o to požiada, uzatvoriť s odberateľom elektriny v domácnosti a malým podnikom takúto zmluvu.

2. PLYNÁRENSTVO

2.1. Prevádzkovateľ prepravnej siete (ďalej len „PPS“)

Prevádzkovateľ prepravnej siete uverejňuje na svojej internetovej stránke podľa zákona o energetike a podľa pravidiel trhu s plynom

- mesačne ročný plán odstávok a plán údržby,
- dlhodobý plán rozširovania prepravnej siete,
- denne v číselnom vyjadrení veľkosť technickej prepravnej kapacity, zmluvnej prepravnej kapacity a dostupnej prepravnej kapacity pre jednotlivé vstupné body a výstupné body na nasledujúcich 18 mesiacov,
- denne v číselnom vyjadrení indikatívnu dostupnosť denných prepravných kapacít pre jednotlivé vstupné body a výstupné body prepravnej siete, deň a týždeň vopred, na základe týždenných a denných nominácií,
- mesačne ročnú predpoveď voľnej prepravnej kapacity na nasledujúcich desať rokov pre jednotlivé vstupné body a výstupné body prepravnej siete,
- priemerné prietoky pre jednotlivé vstupné body a výstupné body prepravnej siete za uplynulé tri roky,
- vzor žiadosti o prístup do prepravnej siete,

- vzor žiadosti o pripojenie do prepravnej siete,
- podmienky pripojenia plynárenského zariadenia k prepravnej sieti
- prevádzkový poriadok PPS,
- obchodné podmienky PPS,
- technické podmienky PPS,
- ceny za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu.

Predkladá úradu a MH SR

- štvrtročne správy o stave siete, využiteľnosti kapacity prepravnej siete a vyhodnotenie prepravy prepravnou sieťou,
- spracúva štvrtročne prehľad o dovoze plynu a vývoze plynu a zasiela ju MH SR,
- plán rozvoja prepravnej siete vrátane rozvoja prepojení na obdobie päť rokov.

Oznamuje MH SR informácie potrebné na vyhlásenie stavu núdze.

2.2. Prevádzkovateľ distribučnej siete (ďalej len „PDS“)

Prevádzkovateľ distribučnej siete uverejňuje na svojej internetovej stránke v zmysle zákona o energetike a v zmysle pravidiel trhu s plynom

- vzor žiadosti o prístup do distribučnej siete,
- vzor žiadosti o pripojenie do distribučnej siete,
- podmienky pripojenia plynárenského zariadenia k distribučnej sieti,
- prevádzkový poriadok PDS,
- obchodné podmienky PDS,
- technické podmienky PDS,
- ceny za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu.

Predkladá úradu štvrtročne správy o objeme distribuovaného plynu.

Poskytuje MH SR informácie

- o vyhlásení stavu núdze,
- o rozvoji distribučnej siete na obdobie päť rokov.

2.3. Prevádzkovatelia podzemných zásobníkov plynu (ďalej len „PPZZ“)

Prevádzkovatelia podzemných zásobníkov plynu uverejňujú na svojich internetových stránkach v zmysle zákona o energetike a pravidiel trhu s plynom

- vzor žiadosti o prístup do zásobníka,
- vzor žiadosti o pripojenie k zásobníku,
- prevádzkový poriadok PPZZP,
- technické podmienky PPZZP,
- plán údržby a odstávok PZZP,
- vzor zmluvy o skladovaní plynu,
- voľné uskladňovacie kapacity PZZP.

Poskytuje MH SR informácie

- potrebné na vyhlásenie stavu núdze,

- o rozvoji zásobníka na obdobie päť rokov.

2.4. Dodávateľ plynu

Dodávateľ plynu uverejňuje na svojich internetových stránkach v zmysle zákona o energetike

- ceny za dodávku plynu pre domácnosti,
- ceny za dodávku plynu pre maloodberateľov,
- obchodné podmienky pre maloodberateľov.